

Κείμενο

[Η απόκτηση καλού γούστου]

Οπουδήποτε συναντάμε έναν λαό με καλό γούστο, διαπιστώνουμε πως η αρχή της μόρφωσής του ή της ενστικτώδους ανατροφής του στηρίζεται στην απόκτηση φυσικών ικανοτήτων που μπορεί να είναι πρακτικές ή ωφελιμιστικές, αλλά σε όλες τις περιπτώσεις προϋποθέτουν ως τίμημα για την αποτελεσματικότητά τους την καλλιέργεια της αρμονίας και της χάρης. Η αγροτική τέχνη, για παράδειγμα, δείχνει πάντα καλό γούστο. Και πρόκειται για την τέχνη ανθρώπων που η **εκπαίδευσή** τους είναι ουσιαστικά χειροτεχνική-χειρωνακτική. Η τέχνη βρίσκεται στη **δεξιOTEχNία** ικανότητα με την οποία φτιάχνονται τα αντικείμενα. Άρα δεν υπάρχει συνειδητός διαχωρισμός μεταξύ δεξιOTEχNίας και τέχνης, μεταξύ φόρμας και σκοπού.

Η τέχνη των πρωτόγονων λαών είναι βασικά αγροτική τέχνη κι έχει τα παραπάνω χαρακτηριστικά το ίδιο και η τέχνη των ιθαγενών, που δεν είναι ούτε καθαρά πρωτόγονη ούτε όμως και σαφώς αγροτική. Τέτοια είναι η τέχνη των κατοίκων του Μπαλί¹. Ένας καλλιτέχνης που έζησε ανάμεσα σε αυτούς τους ανθρώπους και μελέτησε τις συνήθειές τους γράφει πως η τέχνη των κατοίκων του Μπαλί δε συγκαταλέγεται στην κατηγορία των «μεγάλων τεχνών», με την έννοια ότι εκεί δεν παράγονται συνειδητά **έργα τέχνης για την τέχνη**, έργα με αισθητική αξία ξεχωριστή από τη λειτουργικότητά τους. Όμως η τέχνη του Μπαλί είναι πολύ λεπτή, πολύ εξελιγμένη, ώστε να μη συγκαταλέγεται στις αγροτικές τέχνες. Παράλληλα, δεν είναι μια πρωτόγονη τέχνη που υπόκειται στους τελετουργικούς και φυλετικούς νόμους και που την αποκαλούμε «πρίμιτιφ»², επειδή η **αισθητική** των καλλιτεχνών δεν συμβαδίζει με τη δική μας.

Μας πληροφορεί, ακόμη, πως η τέχνη του Μπαλί είναι ανώνυμη, και συνιστά έκφραση της συλλογικής σκέψης. Επίσης, πως όλα τα έργα - το να **φιλοτεχνή**σει κανείς λόγου χάρη ένα όμορφο αφιέρωμα, το να σκαλίσει μια πέτρινη πύλη ναού ή το να φτιάξει μια σειρά από μάσκες - έχουν την ίδια αισθητική σημασία. Επιπροσθέτως, μας ενημερώνει ότι η γλώσσα των Μπαλινέζων δεν έχει λέξεις αντίστοιχες με τις λέξεις «τέχνη» και «καλλιτέχνης» κι ούτε υπάρχει ιδιαίτερη ομάδα καλλιτεχνών.

¹ Μπαλί: νησί της Ινδονησίας.

² πρίμιτιφ: τέχνη που, σύμφωνα με τα ακαδημαϊκά κριτήρια, είναι απλοϊκή και αδέξια, με κυρίαρχο στοιχείο την αφέλεια που χαρακτηρίζει την τέχνη των παιδιών ή των πρωτόγονων.

Καθένας στο Μπαλί φαίνεται πως είναι καλλιτέχνης και δεν επιτρέπεται η συγκέντρωση των καλλιτεχνικών γνώσεων σε μια ιδιαίτερη τάξη διανοουμένων.

Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι το εκπαιδευτικό τους σύστημα επιβάλλει σε όλους, από τον πρίγκιπα μέχρι και τον τελευταίο χειρώνακτα, να μάθουν την τέχνη της ζωγραφικής, της ξυλογλυπτικής, της μουσικής και της κατασκευής των μουσικών οργάνων, του χορού και του τραγουδιού, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που μαθαίνουν κάθε άλλη τεχνική. Η μόρφωση είναι τεχνική και η τεχνική είναι μόρφωση. Το αποτέλεσμα είναι ο κοινός άνθρωπος να είναι το ίδιο ολοκληρωμένος καλλιτέχνης όπως και ο ευγενής, μολονότι μπορεί να επαγγέλλεται τον γεωργό, τον έμπορο ή τον υπηρέτη. Το γούστο με τον τρόπο αυτό δεν γίνεται προνόμιο μιας τάξης ή μιας καλλιεργημένης μειονότητας, αλλά καθίσταται κτήμα όλου του λαού.

H. Read (1971). *Πέντε δοκίμια για την τέχνη. Η αισθητική του φίλμ*, (μτφ. Δ. Θεοδωρικάκος). Αθήνα: Μπουκουμάνης, 131-134 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 70 – 90 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνεται στο κείμενο η άποψη ότι η απόκτηση καλού γούστου στηρίζεται στην απόκτηση ικανοτήτων που προϋποθέτουν την καλλιέργεια της αρμονίας και της χάρης; (50-70 λέξεις)

(μονάδες 11)

B2.α. Να επισημάνετε δύο λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο (Η τέχνη... δική μας) του κειμένου.

(μονάδες 2).

B2.β. Ποιες σχέσεις συνοχής δηλώνουν οι λέξεις ή φράσεις που επισημάνετε;

(μονάδες 2)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να συνθέσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **εκπαίδευση, δεξιοτεχνία, έργα, αισθητική, φιλοτεχνήσει.** (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος, τον χρόνο, το ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2.α. Η λέξη μάσκες χρησιμοποιείται με την κυριολεκτική/δηλωτική ή με τη μεταφορική/συνυποδηλωτική της σημασία;

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να γράψετε μία περίοδο λόγου 20-30 λέξεων η οποία θα περιέχει τη λέξη μάσκα με την αντίθετη σημασία από αυτήν που διαπιστώσατε παραπάνω.

(μονάδες 3)